

"Svarte Petter" – radiopiraten i Lomsjö

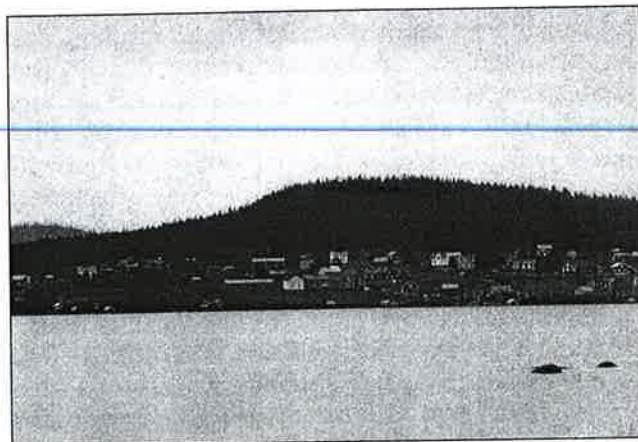
Karin Nordberg

I tider då radiomonopolet avskaffats skrivs historien om. De som tidigare ansågs vara skurkar och lagbrytare, blir i historiens ljus föregångare och pionjärer. Nostalgiska krönikor har skrivits om Radio Luxemburg och det ungdomliga rattandet på kvällarna för att få in den utländska populärmusiken. För inte länge sedan sändes i TV ett program om Radio Nord, dess tillkomst och avveckling. I ett par nyutkomna böcker börjar en ny tideräkning med 60-talets illegala sändare.

Vad ingen nämner och få känner till är den radiosändare som i början på 50-talet lekte kurragömma i etern, utmanande både den svenska lagstiftningen och Sveriges Radio. Här berättar vi om "Black Peter" – piratradiosändaren i Lomsjö, som från en ladugård i Åseleskogarna under ett knappt år gäckade myndigheterna med sina illegala sändningar.

Med ledmotivet ur filmen "Den tredje mannen" tog radiostationen med det mystiska namnet "Black Peter" plats i etern. De suggestiva tonerna ur "Harry Lime Theme" gungade ut på 80-metersbandet efter nyheterna klockan tio på kvällen, följda av en norrländsk röst som inbjöd lyssnarna till en timmes populärmusik. En lämpligare signaturmelodi kunde knappast ha valts för den illegala radiosändare, som våren 1952 skulle leka kurragömma i etern med landets säkerhetstjänst, televerkets experter, ett hundratal radioamatörer och hela rikspresen. Efter en nattlig jakt på pingstaftonens natt slog spanarna till mot "luftens gäckande skugga". Tre fullastade bilar med polis, militär och tekniker hade då spårat sändaren till en ladugård i Lomsjö i Åsele.

Black Peter visade sig vara två bröder, skogsarbetarna John och Gunnar Figaro, 24 och 26 år gamla. De togs praktiskt taget på bar gärning. De hade just avslutat ett av sina grammofonprogram, när spanningsledaren knackade på den stängda ladugårdsdörren. Sändarlamporna var fortfarande varma och bröderna fann för gott att erkänna. Minst en kväll i veckan i nio månader – från september 1951 till juni 1952 – hade de bjudit på musik ur sina nitton gram-

Vy över Lomsjö. Foto i Västerbottens museum.

mofonskivor från den radiostudio som inretts i ladugården i Lomsjö.

Radiotjänst hade haft monopol på svenska radiosändningar i tjugofem år och skulle ha det i fyrtio år till. Fortfarande fanns bara en radiokanal och det skulle dröja knappt fem år innan en andra radiokanal infördes 1955 och tio innan en tredje kom 1962. Den nationella radion dominerade luftrummet och

folkbildningen stod i högsätet. Ett vanligt radiominne från den tiden är de unga lyssnarnas väntan på den enda populära låten i slutet av grammofontimmen. Som så många andra landsbygdsbor ansåg bröderna Figaro, att radion sände alldeles för mycket seriös musik och på tok för litet dansmusik och annan lätt underhållning. Två lyssnarundersökningar med samma budskap hade inte förmått ändra på det och alltfler ungdomar rattade in Radio Luxemburg och andra utländska musikkanaler. Först i början av 60-talet – ett decennium efter Black Peters framträdande i etern – tvingade Radio Nord fram den s.k. Melodiradion, Sveriges Radios svar på den första kommersiella utmaningen. Då hade också Radio Syd börjat operera i de södra farvattnen.

"Black Peter", som föregick både Radio Nord och Radio Syd med ett decennium, är däremot ett hittills okänt kort i radions historia. Av de historiska källorna finns inte många kvar. Domstolshandlingarna gallrades ut i början av 70-talet, med undantag för domslutet. Säkerhetspolisen har bevarat en bunt tidningsklipp och det PM, där spionmisstankarna avfärdades, men de spanare som omnämns i tidningsartiklarna är inte längre i livet. Av bröderna Figaro är den radioprattande brodern John död sedan många år. Gunnar, som för länge sedan flyttat till en annan by, har varken dokument eller prylar från händelsen kvar. Hans minnesbilder rör framför allt den spänningsmättade jakten i slutskedet.

Intensiv jakt

Medan bröderna flydde till ett torp i skogen, cirkulerade karavaner av spanare "i räsvans" (Gunnars uttryck) i trakten med pejlantenner på taken. Tidningarna tävlade om vem som först skulle avslöja radiopiraternas högkvarter. Assisterade av brandchefen och landsfiskalen smög de omkring i kvällsmörkret. Storstadspresen landade med egna flygplan på sjön Lomsjön och Expressen hade t.o.m. en egen pejlingspatrull med en av landets skickligaste radoamatörer till hjälp. Varje steg i infångandet kunde följas av landets tidningsläsare i eggande rubriker som "Intensiv jakt på 'tredje mannen' i etern", "Dramatisk jakt efter eternas Black Peter.

Spion eller lekande luftsabotör? Säkerhetstjänst och sändare deltagare i nattlig razzia", "Black Peter greps efter nattjakt. Svart radiokvarter i ladugård". Katt och råttaleken, som de båda bröderna höll vid liv via etern, var ivrigt påhejad av rikets tidningar. När Expressen återgav följande replik, "Det är fint med batteridrift. Grejorna går snabbt att plocka ihop och stoppa undan om det skulle börja brännas", sporrades blomkvistare ur alla läger att ställa upp. Särskilt samarbetsvilliga var de legala sändaramatörerna, som lockades av följande fräcka tillrop i etern: "Hallå, hallå! Har pejlarna fått in mig? Har pejlarna fått in mig?" och "Mig kan dom aldrig få fast! Jag lovar belöning åt den som avslöjar mig. Det kan ni för resten berätta för tidningarna". Den verkliga provokationen var när ännu en piratsändare anmälde sig. Enligt en av tidningarna hade Black Peter hörts berätta för "SM 7 Boston, Boston, Boston" om nöjet att "trycka ned den ene legale sändaramatören efter den andre".

Varje kväll efter tio ställde hundratals amatörer därför in instrumenten för att inringa eternas "svartepetter". Alla stod i kö för att få ett ord med Black Peter och i samtalen försöka lirka fram detaljer som skulle sätta detektiverna på spåren. Men hela tiden lade Black Peter ut villospår. Svarte Petter sade t.ex. felaktigt att sändaren var försedd med en hundra meter hög mast och lurade därmed dem som höjt blicken i skorstenshöjd; sanningen var att antenntråden gick ett varv runt huset för att inte avslöja gömstället. Vid ett tillfälle uppgav Black Peter att han hette "Olofsson" och att han sände från en plats tre mil norr om Sundsvall. Spaningarna förlades genast till trakten mellan Härnösand och Sundsvall. Andra blindspår ledde till Graninge och Uppsala.

De illegala sändarna – tidningarna talade också om en tredje "lördagssabotör" i stockholmstrakten – var inte bara irriterande för de legala sändaramatörer som stördes i sin hobby, utan också för televerket, som kritiserades för att inte kunna spåra dem. Tidningarna gav exempel från andra länder, där amatörsändarna organiserats i beredskapens tjänst och kontinuerligt lyssnade hela dygnet för att hindra illegala radiosändningar. Det kalla kriget satte sin

prägel på tidsandan. Enbomaffärens rättegångar pågick samtidigt och spionmisstanken låg nära till hands, när kännedomen spreds om den norrländska piratradion. Ett mystiskt klirrande tolkades som schiffer men visade sig vara skramlet av mjölkkrutor. De mest fantasifulla hörde hemliga koder i trummornas rytmer.

Harmlost pojkestreck

Men "Etermarodörerna var inte spioner", kunde pressen lugnande meddela efter gripandet. När bröderna inför tinget i Åsele uppgav att de bara roat sig och sänt för nöjes skull, blev de trodda. Hela historien avfärdades som ett harmlost pojkestreck genomfört i ungdomligt övermod. Något "brottsligt syfte" förelåg inte, ansåg häradsrätten, men det trassel som deras anläggning vållat laglydiga radiolyssnare och de kostnader som statliga myndigheter åsamkats måste bestraffas med kännbara böter. Förutom 75 dagsböter à 4 kronor, beslagtogs hela radioanläggningen, som i detalj protokollfördes i domslutet.

Inventarielistan, som gjordes vid beslaget, berättar att de båda bröderna hade en imponerande utrustning och det är begripligt att de ville ha kvar sina dyrt förvärvade prylar. Men inte ens orkesterförstärkaren med sex rör, grammfonen, grammonfonskivorna och radioapparaten fick de behålla, fast de inte ingick i själva sändningsutrustningen. Bröderna själva uppskattade värdet till en dryg tusenlapp, men det största värdet torde det tekniska arbetet och

"Åsele och Vilhelmina häradsrätts dom i mål angående olovligt brukande av radioanläggning; given å tingsstället i Åsele 1/9 1952. [...] Enligt protokoll vid husrannsakan och beslag 31/5 hava då följande föremål beslagtogs: 1 st. radiosändare med rör, 1 st. 807, 1 st. 6L6, 2 st. 6V6 och 1 st. 6 ATg, 2 st. transformatorer, 1 st. vridkondensator, 1 st. kolkornsmikrofon, 1 st. kraftaggregat med tre likriktarrör, 1 st. modulator med separat likriktare och följande rör: 1 st. 5U4, 1 st. 6 SN7, 1 st. 6SJ7, 1 st. ECC 40 och 2 st. omärkta, 1 st. mottagare R 1155 med lös högtalare Orchestra, 1 st. rör 6V6 och 1 st. 807, 1 st. kolkornsmikrofon, monterad på hemgjort stativ, 1 st. resegrammofon, Microperophone, 19 st. grammfonskivor, varav 4 st. skadade, 2 st. antenner. Diverse kopplingsschemor och 2 st. små radiohandböcker."

mödan att förvärva prylarna ha betingat. Till brödernas sorg hade de också förlorat möjligheten att på laglig väg få sändarlicens.

Bakom Black Peter – "den tredje mannen i etern" – stod alltså två västerbottniska skogsarbetare, John och Gunnar Figaro, som förvånade omvärlden med att både klara avancerad radioteknik och flödande radioprat. Gunnar stod för den tekniska kunskapen, medan John var hallåman och radiopratare. Ingetdera var vad man förväntade sig av två norrländska skogskarlar.

När jag drygt fyrtio år senare talar med Gunnar Figaro är det just känslan av triumf som verkar bestående. Att två skogsarbetarbröder, utan någon skolgång att tala om, hade klarat av att bygga en radiosändare med hela landet som räckvidd, hade givit dem båda ett självförtroende, som var värt både de 300 kronorna i böter och beslagtagandet av apparaturen. "Jag är helt självlärd. I lumpen dög jag inte till signalist, trots att jag redan då hållit på i flera år med radio", berättade Gunnar Figaro i en intervju i Sundsvalls Tidning efter avslöjandet 1952. Med sin tekniska självbildning hade de båda bröderna spelat hela Myndighets-Sverige ett spratt.

Upplevelsen av att ha betvingat storebror delade bröderna med grannar och ortsbor, som uppenbarligen skyddat de båda bröderna, när misstankarna började riktas emot Åseletrakten och Lomsjö. I telefonsamtal med ortsbor som minns eller hört berättas, framgår att alla höll tyst om vad de visste. Bröderna Figaro hade utmanat Sveriges Radios monopol i en kamp som av lokaltidningens redaktör rubricerades som en kamp mellan David och Goliat och som fick hela det offentliga Sverige att rikta blickarna mot två skogsarbetarpojkar i en liten by i det inre av Västerbotten.

Brödernas verksamhet och revanschlusta påminner en hel del om den som idag brukar tillskrivas vår tids hackers. "Vi ville visa att vi kunde", berättar Gunnar Figaro. Och precis som dagens unga datahjältar tar plats som datakonsulter och programmerare, blev de självlärdas radioamatörerna ofta teletekniker eller radiohandlare. Gunnar Figaro hade mellan 1957 och 1968 radiofirma i Åsele. — ✓

Att samla på radiosändningar

Björn Olsson

Många, speciellt under 1940- och 50-talen, kunde ägna all sin fritid åt att lyssna på utländska rundradiostationer. Till skillnad från de teknikfascinerade sändaramatörerna var dessa utlandslyssnare i allmänhet rätt ointresserade av sina mottagares innandöme. I stället låg radions lockelse i att den erbjöd en möjlighet att se bortom horisonten, den gav näring åt fantasin och kunde även i den ensligaste obygd förmedla en känsla av närvaro i världen.

Björn Olsson, idéhistoriker och lärare på bibliotekarietutbildningen vid Umeå universitet presenterar en radiohobby som tidigare var tämligen utbredd men nu minskat i omfattning p.g.a. andra kontakter med omvärlden: TV, tåguffning och elektroniska motorvägar.

De första kontakterna med utländska radiostationer hade de flesta utövare fått på samma, litet slumpartade vis. Underhållningsprogram hörde till undantagen i Radiotjänsts barndom, och när ledan vid alla talprogram blev alltför svår låg det nära till hands att försiktigt vrida på radions rattar för att försöka få in något roligare. Alternativt möjliga att bora vid sidan av de svenska fanns ofta inristade på apparaternas frontglas – fantasieggande namn som Hilversum, Limoges, Bratislava, Liège, Rennes, Bordeaux, Paris och London.

Bland utländska stationer fanns också American Forces Network i München, den station som amerikanerna efter andra världskriget låtit sätta upp för att underhålla sina trupper med. AFN spelade det senaste i musikkväg, det var samma slags litet lätt-sinniga musik som kunde höras i flera av de Hollywoodfilmer som samtidigt visades på de svenska biograferna. Över AFN fick många för första gången höra den farligt lockande, av en del som en samhällsfara betraktade, jazzmusiken. Sent på kvällen, i skallampans sken, steg utlandslyssnarna in i en kakofoni av främmande röster och förföriska rytmer och lät sig sugas med. Kontinentens ekon burna genom etern födde hos många ute i stugorna en längtan bort.

Att lyssna på utländska radiostationer var en utbredd hobby på 1950-talet. DX-aren Sven Elfving i Övik. QSL-korten på väggen var beviset på att man avlyssnat stationerna. Foto: Odd Påg.

”X för det okända”

Framför allt var det ungdomen som lät sig förföras. För dem låg tjuvningen inte bara i de utländska programmen, utan snart nog blandades ofta också ett samlarmoment in i lyssnandet. Det blev en tävlan om att höra så många länder och stationer som

möjligt på den vanliga hemmamottagaren. För att bevisa avlyssningen noterades ett antal programdetaljer som sedan brevledes sändes till stationen. Med brevet följde samtidigt en vädjan om att få bekräftelse på mottagningen, ett brev eller kort att visa upp i kamratkretsen.

De flesta rundradiostationer stod beredvilligt till tjänst med sådana verifikationer, eller "QSL" som de kallades. Bakom denna givmildhet låg stationernas intresse av att veta vilka lyssnare man hade och hur hörbarheten var i avlägsna områden. En sorts samarbete upprättades där radioprogrammen fångades upp av lyssnaren, en mottagningsrapport sändes till stationen som i sin tur per post skickade sitt QSL som belöning. I denna mer systematiska form, där programlyssning blandades med en jakt på avlägsna radiofångster och QSL-samlade, kom hobbyn att få namnet "DX-ing". D sades vara hämtat från det engelska 'distance' och X fick beteckna det okända.

Familjeapparaternas förbättring på 1940-talet betydde mycket för att stegra intresset för DX-ing i olika delar av vårt land. Svenska fabrikanter som Luxor, EIA, AGA och Radiola började under andra världskriget att som standard förse sina apparater med kortvåg, vid sidan av mellan- och långvågsbanden. Allmänhetens omätliga behov av nyheter om krigshändelserna var en orsak till en sådan utveckling.

Genom kortvågens längre räckvidd blev nu inte bara Europa utan hela världen hörbar i vardagsrummet. Någon speciell utrustning behövdes inte, det var det som var poängen. Ofta räckte det med att ansluta hemmaapparaten med en koppartråd till värmeelementet, varigenom husets hela rörsystem för uppvärmning kom att fungera som en jättestor ramantenn. Snart kunde det höra till lördagskvällens nöjen litet varstans att lyssna till "Music USA" över Voice of America eller till tangomusik från Radio Splendid i Buenos Aires, och via sydamerikanska stationers reklamslag blev Coca Cola ett välkänt varumärke långt innan drycken ännu nått Sverige. Utlandslyssnandet fick avlägsna länder och platser att bli gripbara. För den ensamme ungarven i Norrlands inland, som drack sitt kaffe till Brazzavilles

svenska halvtimme på ondagskvällarna, blev Kongo mer än ett ord, Marocko och Ecuador nålades fast på kartan av dem som följde de religiösa sändningarna över IBRA i Tanger eller Andernas röst i Quito.

Eterklubbarna

Givetvis är det svårt att uppskatta hur många som tillhörde skaran av utlandslyssnare; utövat skedde ju inom hemmets väggar och avsatte inga direkta spår. En indikation på det utbredda intresset årtiondena närmast efter världskriget är emellertid de många veckotidningar som då började öppna sina spalter för hobbyn. Det tycks ha börjat i Radiotjänsts egen programtidning *Röster i Radio*, som från nr 17 1941 och under ett par decennier framåt innehöll en spalt med tips för kortvågslssnaren. Liknande spalter kom snart också i familjetidningar som *Allers*, *Vårt Hem*, *Året Runt*, *Såningsmannen*, *Reformatorn*, *Levande Livet* och *Norr-länningen*, i skoltidningarna *Kamratposten* och *Ungdomsnytt* samt i *Teknik för Alla* och *Teknikens Värld*.

Att utlandslyssning vid 1950-talets slut blivit en formlig ungdomsrörelse framgår av att *Teknik för Alla*s speciellt upprättade "Eterklubb" då omfattade 35 000 medlemmar över hela landet; också *Teknikens Värld* hade en liknande klubb med närmare 20 000 anslutna. Och ändå kan man förmoda att de flesta DX-are aldrig tog steget in i någon sammanlutning.

Tydligt är hur utlandslyssning framförallt blev en hobby för dem som bodde på landet eller i mindre samhällen. Stockholm och andra storstäder gick inte i spetsen på samma sätt som för andra teknikberoende nöjen. I stället blomstrade hobbyn i de landsdelar som låg litet vid sidan av huvudstråken. Många entusiaster tycks tidigt ha funnits i Jämtland – i byar som Nälden, Hackås, Offerdal och Kaxås lät grupper av utlandslyssnare tidigt tala om sig. Också i Norrbotten, i Boden och Luleå, fanns liknande grupperingar. Vid mitten av 50-talet började emellertid Västerbotten, och då främst den norra länsdelen, att framstå som Norrlands livaktigaste region på området.

DX-klubbar i länet

Så här dags hade DX-hobbyn, på traditionellt svenskt folkrörelsemanér, kommit in i en organiserande fas. DX-klubbar började växa upp runt om i länet. Utvecklingen förefaller ha börjat med Bureå DX-Club och Hörnefors DX-Club, vilka båda går att spåra från åtminstone 1953. Skellefteåregionen fick från 1955 se den ena föreningen efter den andra födas. Inom staden verkade under en period Skellefteå DX-Club, KFUM:s DX-grupp, Arctic Radio Club och International Radio Club, i Skelleftehamn fanns DX-Club Radio Boys. DX-klubbar var samtidigt också verksamma i Rönnskär, Morön och Clemensnäs.

Intresset spred sig likt ringar på vattnet. I Burträsk bildade några elever vid realskolan 1956 en förening som blev en av länets mest långlivade, den foljdes snart av Vilhelmina Radioklubb, Åskilje DX-Club, The DX-Wolves i Flarken, Orion DX-klubb i Jörn och Flamingo DX Club i Ragvaldsträsk. Namnen säger något om de föreställningar som hobbyn alstrade, liksom att engelskan var utövarnas lingua franca. Det som varit ett originellt kvällsnöje i hemmets vrå blev nu, genom klubbarnas verksamhet, synliggjort. Hjälpt att sprida intresset kom från länets fyra dagstidningar som, vid slutet av 50-talet, alla hade var sin DX-redaktör som svarade för regelbundet återkommande spalter.

Få är de flickor man ser figurera i de västerbottenska klubbarnas verksamhet under dessa år. Trots sin humanistiska grundkaraktär var DX-ing ett övervägande grabbnöje, det framgår tydligt. I en spalt i Norra Västerbotten beskrivs den typiske västerbottenske DX-aren som "en pojke runt 15-16 år, alltså hunnen till den ålder då engelska kommit in på skolschemat. Ofta förenar han radiolyssnandet med någon samlarhobby - frimärken, vimplar eller kanske vykort". Karakteristiken stämmer rätt väl, men det fanns också en hel del utövare långt upp i åldrarna. Ofta finner man dem i de små byföreningarna, de gav en sorts stadga åt verksamheten där.

Sommaren 1956 fick länets alla DX-klubbar sig förelagda en idé om att bilda ett distriktsförbund. Förslaget kom i ett brev från Skellefteå DX-Clubs driftige ordförande Carl-Gunnar Hedlund. Ett så-

Lyssnarträff med några medlemmar i Burträsk DX-Club på 1960-talet. Foto: W. Mellqvist.

dant förbund skulle kunna fungera som ett serviceorgan, ansåg han, det kunde medla i de tråtor som uppstått mellan några klubbar, och ett distriktsorgans uppgift vore också att försöka starta föreningar i de ännu "vita fäckarna" i länet. Förslaget vann genast gehör och vid ett möte i Vilhelmina samma år bildades Västerbottens DX-förbund. Förbundet kom, genom sina anslutna klubbar, att representera nära 300 DX-are i länet. Snart anslöt man sig också till DX-Alliansen, en riksorganisation för Sveriges DX-are som bildats i juli 1956 vid en sammankomst i jämtländska Hackås.

Västerbottens DX-förbund visade sig ha en uppgift att fylla. Störst betydelse fick den tidning man började ge ut 1957. *Substancial* hette den, det spanska ordet för 'innehållsrik', och namnet fick snart täckning. Under nära tio år tävlade den med Malmö-DX-aren om att vara den tongivande inom hobbyn i landet. VDXF drog också samman länets DX-are till lyssnarnätter ibland, ett riksparlament anordnades 1961 i Skellefteå, och förbundet tog sig an den "radioidrott" som givit hobbyn en ny dimension in på 50-talet. Det hela gick ut på att lyckas höra ett antal i förväg bestämda stationer och att kunna bevisa det med detaljer från programmen. Årliga distriktsmäs-

terskap i DX-ing hölls från 1957, och ett par SM-tävlingar med nära tusentalet deltagare arrangerades av VDXF:s styrelse, som hade sin kärntrupp i Skellefteå.

Det finns inget rimligt skäl att peka på varför intresset för utlandslyssning skulle ha varit mindre i södra Västerbotten. Ändå förblev Hörnefors länge ensam klubb i södra regionen. Ett par gånger nämns vid 50-talets mitt en sammanslutning kallad Umeå Eterdetektiver i umetidningarna, men det tycks mest ha varit ett informellt namn på några enskilda DX-arc, ingen egentlig förening.

Först 1958 bildades Umeå DX-Club, som senare bytte namn till Umeå Kortvägsklubb. De flesta av länets mest aktiva DX-are kom att under någon period vara medlem i umeklubben. Som skolstad sög nämligen Umeå till sig dessa DX-ande skolpojkar då de nått den ålder då det var oundvikligt att börja tänka på utbildning och framtid. Skellefteåregionens klubbar blev åderlättna, och en bit in på 60-talet hade hobbyns centrum förflyttats från norr till söder. "I Skellefteå finns endast några gammelvargar kvar" skrev *Substancials* chefredaktör Stellan Boson sommaren 1963. VDXF flyttade den hösten sin tidningsredaktion till Umeå. Snart blev arbetsbördan för tung för Umeå DX-Club, *Substancial* lades ned 1964 och samtidigt upplöstes Västerbottens DX-förbund.

Ett tidsfenomen

Att utlandslyssning idag inte längre förmår samla samma stora skaror som decennierna efter världskriget kan ges skilda förklaringar. En sådan kan vara att den spontana rekryteringen inte längre finns. Dagens hemmaapparater är oftast byggda för FM-mottagning. På dem går det inte att som förr, bara av en slump, få in Johannesburg, Port Moresby eller Pyongyang. Ett annat hinder är den elektriska störningsdimma från lysrör, oljepumpar, TV-apparater, videor och liknande moderna påfund som numera omger alla våra samhällen. Svaga radiosignaler från fjärran länder har svårt att tränga igenom. Men även om sådana och andra faktorer har sin skuld, är det avgörande skälet för hobbyns borttyn-

ande säkert att söka i något annat – vi kan kalla det för tidsandan. Intresset för utländska radiostationer årtiondena efter världskriget kan ses som ett tidsbundet fenomen.

Att utlandslyssnandets då blev något av en massrörelse kan förmodligen föras samman med andra populära ungdomsnöjen i tiden: filmen, grammofonmusiken, veckotidningar och olika samlarvrurmer. Alla förefaller de ha varit medel för att tillfredsställa en längtan. Krigets sex år av isolering inom landets gränser hade skapat en svältföddhet på internationella kontakter. Att lyssna på utländska radioprogram kunde med fantasins hjälp bli en sorts resa till världar som man varit utestängd från, radion blev ett fönster mot exotiska, annorlunda, upplevelser. Det ligger nära till hands att dra paralleller med dagens tal om virtuella verkligheter. Utlandslyssnarna var tidiga föregångare, med hjälp av radion begav de sig i fantasin iväg till alternativa vistelseorter.

Idag har så många andra fönster öppnats mot omvärlden. Televisionen gjorde den första inbrytningen på radions upplevelsedomän, charterturismen, videon och datorn har följt efter. De har stillat denna obestämda längtan – den globala byn har nästan blivit verklighet. Radion som internationell impulsförmedlare har försvunnit i informationsbruset. Få i en yngre generation har idag anledning att förundras av att radiovågor från jordens alla hörn omger dem där de går. För rekryteringen inom DX-ingen är detta det största problemet.

Men hobbyn är inte död, den har bara ändrat karaktär. Idag är DX-ing främst en sysselsättning för specialister med i allmänhet rätt så sofistikerad utrustning. Antennernas längd kan sträcka sig över en kilometer och de rundradiostationer man jagar är tydligt lokaliserade: Hawaii, Thailand, Indonesien, Filippinerna, nordöstra Brasilien, USA:s mellanväster eller Perus selvaregion. Dessa och andra områden har vart och ett sin egen specialist. I Västerbotten existerar fortfarande en aktiv DX-klubb, den i Umeå. På sitt sätt har den efterträtt VDXF som ett föreningsband mellan DX-are i länet genom sin tidning *Distance*. "Gammelvargarna" lever ännu kvar.